

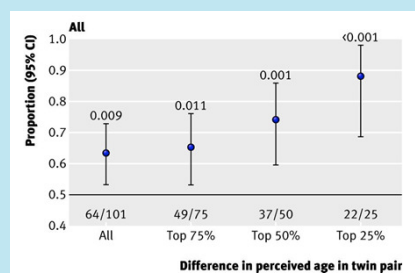
Screening op frailty in de ouderenpsychiatrie

umcg

Prof. dr. R.C. Oude Voshaar
Dr. R. Risselada

Perceived age-difference

Christensen et al, BMJ 2009

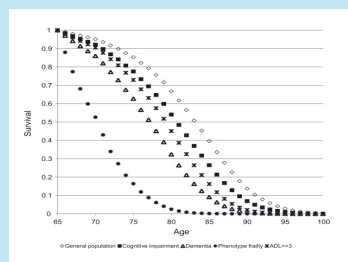
umcg

Wie van de drie is frail?

Frailty as predictor of nursing home admission¹

1. Wang et al, 2013

umcg

Frailty en de klinische blik!

Christensen et al, BMJ 2009

umcg

Frailty – somatische gezondheidszorg

- Intensieve weerstandstraining + multidisciplinair team:
-> Verlaagt mortaliteit en verpleeghuisopname¹
- Begeleide bewegingstherapie thuis:
-> Reduceert functioneel verval²
- Fysiek oefenprogramma voor thuis i.c.m. eiwitrijk dieet:
-> Verbeterd loopsnelheid en IADL³
- Verpleegkundige visites + alarmsysteem:
-> Halveert prevalentie frailty⁴
- Fysiotherapeut (als case-manager) in thuisituatie:
-> Verbeterd mobiliteit kwetsbare ouderen⁵
- Aerobe interval training na ZH opname:
-> Verbeterd mobiliteit / fysieke gesteldheid 70-plussers⁶

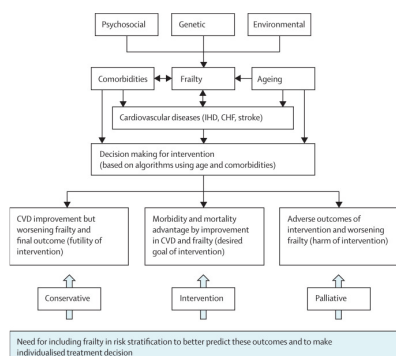
1. Singh et al, 2012
2. Gill et al, 2012
3. Bonnefoy et al, 2012
4. Favelle et al, 2013
5. Fairhall et al, 2012
6. Brovold et al, 2013

umcg

Voorbeeld Cardiologie (Iqbal et al, Lancet 2013)

Frailty – Geestelijke gezondheidszorg

Nauwelijks gehanteerd concept in de psychiatrie:

1. Scheiding lichaam-geest.
2. (Te?) brede concepten van frailty.

Feit^{1,2}:

Frailty en psychopathologie overlappen, maar blijven onafhankelijke concepten

1. Mhaoláin et al, 2012
2. Mezu et al, 2012

Echter, de praktijk is weerbarstig...¹

BMJ

BMJ 2013;347:f5264 doi: 10.1136/bmj.f5264 (Published 10 September 2013)

Page 1 of 12

Effectiveness of interdisciplinary primary care approach to reduce disability in community dwelling frail older people: cluster randomised controlled trial

OPEN ACCESS

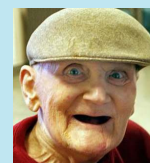
Silke F Metzelthin *scientific researcher*¹, Erik van Rossum *lecturer in innovations in care for frail elderly*², Luc P de Witte *professor of technology in care*³, Antonius W Ambergen *statistician*⁴, Sjoerd O Hobma *general practitioner*⁵, Walther Sijers *geriatrician*⁶, Gertrudis I J M Kempen *professor of social gerontology*⁷

umcg

¹ Metzelthin et al, BMJ 2103

Wie is frail?

1. Een 80-jarige man zonder chronische ziekte en zonder functionele beperkingen.
2. Een 80-jarige man met diabetes mellitus type II (sinds 23 jaar), welke insuline-afhankelijk is geworden sinds 5 jaar.
3. Een 80-jarige man, rolstoelafhankelijk sinds zijn 50^e jaar na een mislukte hernia-operatie.

Echter, de praktijk is weerbarstig...¹

BMJ

BMJ 2013;347:f5264 doi: 10.1136/bmj.f5264 (Published 10 September 2013)

Page 1 of 12

Effectiveness of interdisciplinary primary care approach to reduce disability in community dwelling frail older people: cluster randomised controlled trial

OPEN ACCESS

Silke F Metzelthin *scientific researcher*¹, Erik van Rossum *lecturer in innovations in care for frail elderly*², Luc P de Witte *professor of technology in care*³, Antonius W Ambergen *statistician*⁴, Sjoerd O Hobma *general practitioner*⁵, Walther Sijers *geriatrician*⁶, Gertrudis I J M Kempen *professor of social gerontology*⁷

umcg

¹ Metzelthin et al, BMJ 2103

FRAILITY

≠

Multimorbiditeit

≠

Beperkingen

Conceptualisatie van fysieke frailty

Frailty is een conditie waarin de **reservecapaciteit**
van verschillende **fysiologische systemen**
is afgenomen tot een **kritisch minimum**,
waardoor **kleine verstoringen**
ernstige gezondheidsproblemen kunnen uitlokken

Empirische operationalisatie van frailty

Conceptualisatie van frailty

Frailty is een conditie waarin de **reservecapaciteit**
van verschillende **fysiologische systemen**
is afgenomen tot een **kritisch minimum**,
waardoor **kleine verstoringen**
ernstige gezondheidsproblemen kunnen uitlokken

Maar: Hoe meten we dit in de praktijk?

Empirische operationalisatie van frailty

Systematic review operationalisatie frailty¹

35 verschillende operationalisaties geïdentificeerd:

- 4 enkelvoudige metingen (proxies)
- 18 syndroomdiagnoses:
  - Enkelvoudige diagnoses (n=5)
  - Meervoudige syndroom diagnoses (n=13)
- 13 dimensionele operationalisaties

1. Collard & Oude Voshaar, 2011

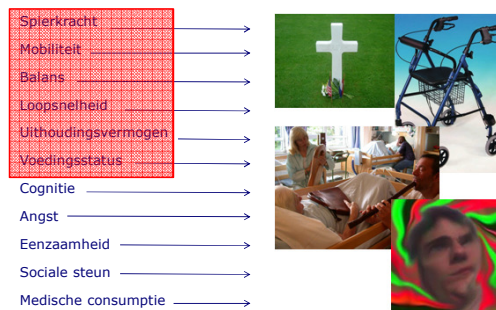
Empirische operationalisatie van frailty

Empirische operationalisatie van frailty

Empirische operationalisatie van frailty

Empirische operationalisatie van frailty

Meta-analyse prevalentie frailty¹

21 studies, 65 100 ouderen:

Gemiddelde prevalentie:	10.7 % [95% CI: 10.4 – 10.9]
• Fysieke frailty	9.8 % [95% CI: 9.5 – 10.1]
• Brede fenotype	13.3 % [95% CI: 12.9 – 13.8]

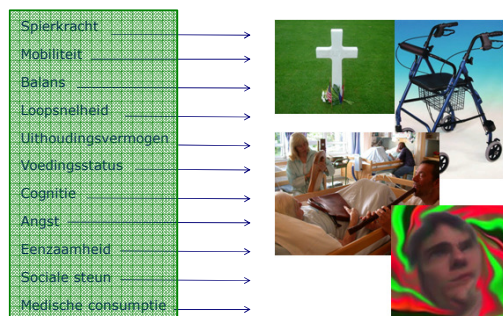
Determinanten:

- Hogere leeftijd
- Vrouwelijk geslacht

¹Collard et al, JAGS 2012

Empirische operationalisatie van frailty

"Broad phenotype of frailty"^{1,2}

Uitgangspunt: Integrale definitie vanuit een holistisch mensbeeld
(voorkomt fragmentatie van zorg)

Kern:

- Multidimensioneel (fysiek, sensorisch, psychologisch, sociaal)
- Dynamisch
- Voorspelt negatieve gezondheidsuitkomsten
- Staat niet gelijk aan multimorbiditeit en handicaps
- Praktisch in gebruik

¹Gobbens et al, J Am Med Dir Assoc 2010
²Gobbens et al, Nurs Outlook 2010

Consensus conference IAGG & WHO¹

Naar een werkbare definitie van frailty voor screening en behandeling

Conclusies:

- Fysieke frailty (binnen het bredere concept) = specifiek medisch syndroom
- Valide screeningstest beschikbaar
- Behandelbaar

¹Morley et al, J Am Med Dir Assoc 2013

Kwetsbare (depressieve) ouderen aan de zijlijn¹

Depressie onderzoek bij ouderen (review, n=27)¹:

- Nauwelijks onderzoek naar de oudste ouderen (75+)
- Somatische co-morbiditeit vaak exclusiecriteria
- (Fysieke) frailty nooit meegenomen

¹ Benraad et al, work in progress

Systematic review operationalisatie frailty¹

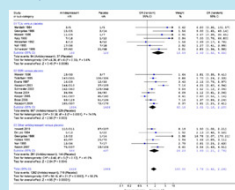
Meest gehanteerde operationalisatie: Fried Frailty Index (FFI)

- Gewichtsverlies
- Zwakheid (spierkracht)
- Verminderd uithoudingsvermogen en energie
- Traagheid (loopsnelheid)
- Verlaagd activiteitsniveau

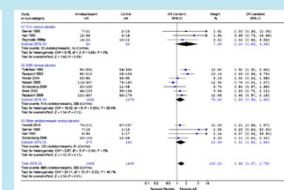
¹Collard & Oude Voshaar, 2011

Meta-analyse: AD voor de ouderdomsdepressie¹

Response:

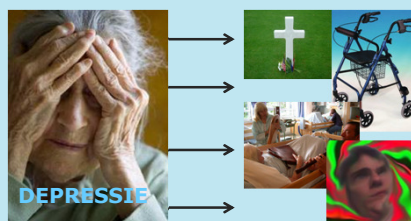

Remissie:

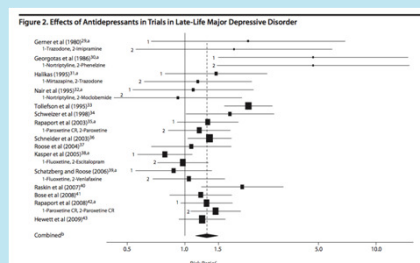

¹ Kok et al, J Affect Disord 2012

Een voorbeeld: Frailty & Ouderdomsdepressie¹

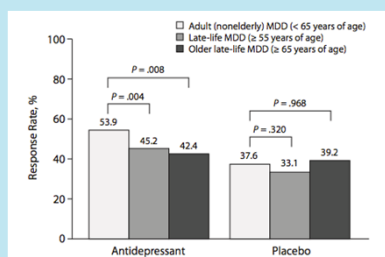

Meta-analyse: AD voor de ouderdomsdepressie¹

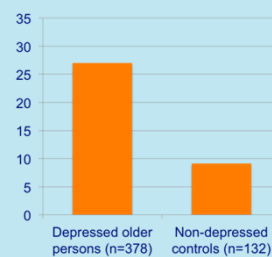
¹Tedeschini et al, J Clin Psychiatry 2011

Meta-analyse: AD voor de ouderdomsdepressie¹

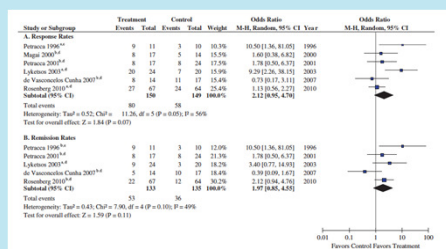
¹Tedeschini et al, J Clin Psychiatry 2011

Fysieke frailty bij depressieve ouderen¹

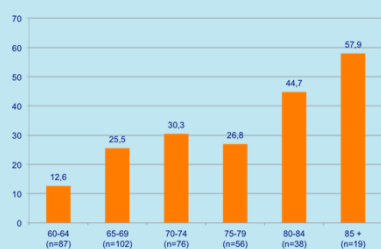
¹ Collard & Oude Voshaar, Aging Mental health 2013

Meta-analyse: Antidepressiva & depressie bij dementie¹

¹Nelson et al, J Am Geriatr Psychiatry 2011

Fysieke frailty bij depressieve ouderen¹

¹ Collard & Oude Voshaar, Aging Mental health 2013

Speelt fysieke frailty een rol?

The negative health outcome of depression¹

Incident event	Reference	No. studies	No. subjects	RR [95% CI] of depression
• Overall mortality	Cuijpers et al (2013)	25	106,628	1.81 [1.58 – 2.07]
• Heart disease	Nicholson et al (2006)	21	124,509	1.81 [1.53 – 2.15]
• Hypertension	Meng et al (2012)	9	22,367	1.42 [1.09 – 1.86]
• Stroke	Dong et al (2012)	17	206,641	1.34 [1.17 – 1.54]
• Diabetes	Mezuk et al (2008)	13	212,019	1.60 [1.37 – 1.88]
• Alzheimer's disease	Gao et al (2013)	4	5,656	1.66 [1.29 – 2.14]
• Obesity (BMI ≥30)	Luppino et al (2011)	9	6,436	1.58 [1.33 – 1.81]
• Cancer	Chida et al (2008)	25	n.a.	1.29 [1.14 – 1.46]

¹Penninx et al, 2014

Immunosenescence: frail of depressief¹

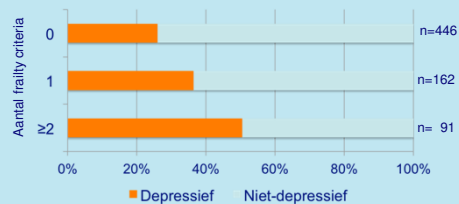
Table 2

Principal component analysis with direct oblimin rotation of the Fried frailty components

Frailty component	Factor 1	Factor 2
• Weight loss	.07	.78
• Grip strength / muscle weakness	.70	.22
• Exhaustion / poor endurance	.14	.71
• Gait speed / slowness	.67	.14
• Low activity level	.68	-.05
Cable/net variance	30.1%	20.6%

¹ Arts, Collard, et al, submitted for publication

InChianti study: Voorspelt frailty depressie?

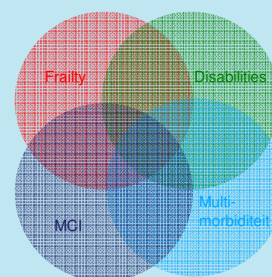
¹Collard & Oude Voshaar, work in progress

Immunosenescence: frail of depressief¹

	hsCRP			Interleukin-6			NGAL		
	B (SE)	β	p	B (SE)	β	p	B (SE)	β	p
Model 2									
• Depressive disorder (Dmco, 1=yes)	0.04 (0.14)	<0.01	.760	-0.04 (0.18)	-0.01	.810	6.25 (2.70)	0.12	.021
• Performance based physical frailty	0.16 (0.07)	0.13	.023	0.17 (0.09)	0.11	.063	3.48 (1.34)	0.15	.010
• Vitality based physical frailty	<0.01 (0.06)	<0.01	.879	-0.05 (0.07)	-0.03	.520	0.08 (1.13)	<0.01	.941

¹ Arts, Collard, et al, submitted for publication

Frailty onafhankelijk van cognitie, (I)ADL en multimorbiditeit?

InChianti study (n=1453)

1155 ouderen (65+)

• Gemiddeld 75.4 ± 7.6 jaar oud

• 56.7% (655/1155)

• Depressief op baseline (CESD ≥ 20): 20.8 % (241/1079)

• Frail op baseline (Fried criteria): 9.9 % (114/1041)

¹Collard & Oude Voshaar, work in progress

InChianti study: Voorspelt frailty depressie?

Cox-regressie (n=838 niet-depressieve ouderen, 9 jaar follow-up):

• Model 1: **HR = 1.40** [95% CI: 1.23 – 1.59], p<.001

• Model 2: **HR = 1.31** [95% CI: 1.14 – 1.50], p<.001

• Model 3: **HR = 1.21** [95% CI: 1.00 – 1.46], p=.046

Toelichting modellen:

1: Univariaat

2: Gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleiding, roken en alcoholgebruik

3: Model 2 uitgebreid met cognitie (MMSE), ADL, IADL en aantal chronische ziekten

¹Collard & Oude Voshaar, work in progress

InChianti study: Voorspelt frailty remissie?

Cox-regressie (n=241 depressieve ouderen, 9 jaar follow-up):

•Model 1: **HR = 0.72** [95% CI: 0.59 – 0.89], p=.002

•Model 2: **HR = 0.74** [95% CI: 0.59 – 0.92], p=.008

•Model 3: **HR = 0.72** [95% CI: 0.52 – 0.98], p=.039

Toelichting modellen:

1: Univariaat

2: Gecontroleerd voor leeftijd, geslacht, opleiding, roken en alcoholgebruik

3: Model 2 uitgebreid met cognitie (MMSE), ADL, IADL en aantal chronische ziekten

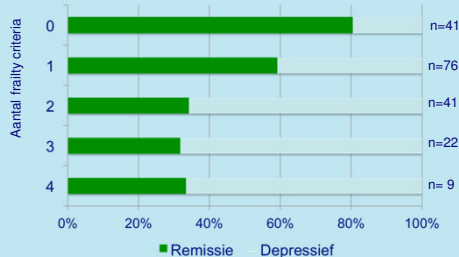

¹Collard & Oude Voshaar, work in progress

Fysieke frailty – Interventies in de psychiatrie

InChianti study: Voorspelt frailty remissie?

¹Collard & Oude Voshaar, work in progress

Naar frailty screening binnen de GGZ (Friesland)

Visie:

- Leeftijdsgrenzen voor toewijzing aan zorgprogramma's zijn achterhaald
- Primaire onderscheid ouderen- & volwassenenpsychiatrie is kwetsbaarheid/frailty
- Brede definitie frailty niet toepasbaar in de psychiatrie

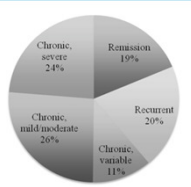
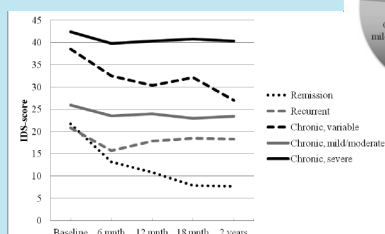
Streven is zorgtoewijzing op basis van:

- Cognitieve stoornissen (cognitieve frailty)
- Fysieke kwetsbaarheid (fysieke frailty)

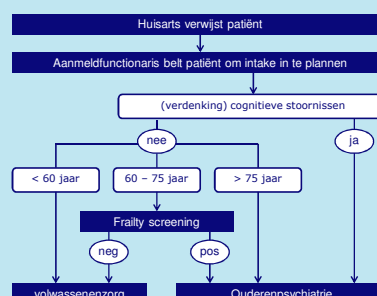

Beloop depressie

NESDO studie¹

¹ Comijs et al, work in progress

Screening bij aanmelding GGZ Friesland

Telefonische screening:

- Groningen Frailty Index (GFI)
- Tilburgse Frailty Index (TFI)
- SHARE-FI

Gouden standaard (intake):

- Expert consensus (op basis geblindeerd intakeverslag)
- Extra: Fried Frailty Index ($\geq 3 / 5$)
Loopsnelheid
Handknijpkracht

SHARE-FI¹

Survey of Health, Aging and Retirement in Europe (SHARE)¹ Frailty Index:

- 5 items (score: www.biomedcentral.com/1471-2318/10/57/additional)
  - Handknijpkracht
  - Vermoeidheid
  - Verlies van eetlust of minder eten dan normaal
  - Problemen met traplopen of met 100 meter wandelen
  - Laag fysiek activiteitsniveau
- Vergelijkbare predictieve validiteit (mortaliteit) met CGA²

1. Romero-Ortuno et al, BMC Geriatr 2010
2. Romero, Geriatr Gerontol 2012

Groningen Frailty Indicator (GFI)

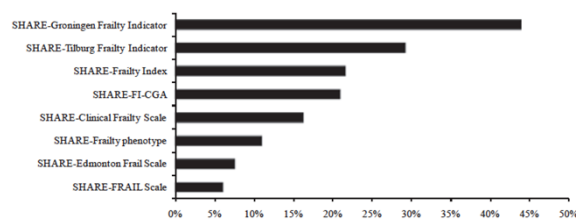
Zelfinvullijst van 15 items:

- Score ≥ 4 duidt op frailty
- Theoretische onderbouwing en validering is beperkt^{1,2}
- Grote overlap met depressie (6 items)

1. Steverink et al, The Gerontologist 2001
2. Schuurmans et al, Journals of Gerontology: Medical Sciences 2004

Verschillen tussen frailty instrumenten¹

1. Theou et al, JAGS 2013

Tilburgse Frailty Indicator (TFI)

Zelfinvullijst van 15 items:

- Expliciet onderscheid lichamelijke, psychische en sociale componenten
- Theoretische onderbouwing via Delphi methode
- Psychometrische eigenschappen goed gevalideerd
- Score ≥ 5 duidt op frailty
- Hoge overlap met depressie (4 items)

1. Steverink et al, The Gerontologist 2001
2. Schuurmans et al, Journals of Gerontology: Medical Sciences 2004

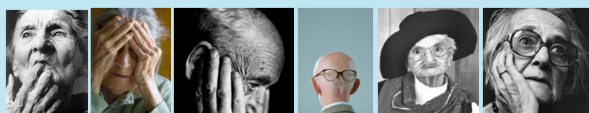

Table 4. Predictive Validity of the TFI and TFI Physical Domain: Disability and Health Care Utilization

Screening Cut Point	Interview Instruments / Questions	Sensitivity	Specificity	AUC (95% CI)
TFI ≥ 5	GARS	0.84	0.76	0.86 (0.81-0.92)
TFI Ph ≥ 3		0.86	0.79	0.86 (0.80-0.91)
TFI ≥ 4	Visit general practitioner	0.60	0.59	0.64 (0.52-0.76)
TFI ≥ 5		0.47	0.65	
TFI Ph ≥ 2		0.64	0.67	0.68 (0.56-0.80)
TFI ≥ 3		0.47	0.83	
TFI ≥ 5	Hospital admission	0.63	0.59	0.61 (0.51-0.71)
TFI Ph ≥ 3		0.62	0.61	0.63 (0.54-0.72)
TFI ≥ 5	Receiving personal care	0.91	0.63	0.85 (0.78-0.92)
TFI ≥ 6		0.73	0.72	
TFI Ph ≥ 3		0.83	0.65	0.81 (0.74-0.89)
TFI Ph ≥ 4		0.69	0.77	
TFI ≥ 5	Receiving nursing	0.87	0.61	0.77 (0.69-0.86)
TFI ≥ 6		0.63	0.69	
TFI Ph ≥ 3		0.81	0.62	0.77 (0.69-0.86)
TFI Ph ≥ 4		0.72	0.76	
TFI ≥ 5	Receiving informal care	0.71	0.63	0.74 (0.67-0.81)
TFI ≥ 6		0.58	0.73	
TFI Ph ≥ 3		0.67	0.64	0.72 (0.64-0.80)
TFI Ph ≥ 4		0.47	0.74	

Frailty beoordeling in de praktijk: Casuïstiek

Conclusie casuïstiek

Handvaten voor beoordeling frailty in intake (naast screeners)^{1,2}

- Inschatting biologische leeftijd
- Somatisch complexe casus
- Cognitieve problemen (in de DD)
- Levensfaseproblematiek (eigenlijk psychologische/sociale frailty)

¹Warner et al, Lancet 2013

²Oude Voshaar & Venema, Tijdschr Psychiatrie 2014

Discussie?

